

l'altra mirada

Número 1 - desembre 2011

index

- 01** Editorial
- 02** El Penta-Partit. **Fina Santiago**
- 03** Pebres de Cirereta
- 03** Importants mobilitzacions. **Maties Bennàssar**
- 04** Més turistes, més atur. **Rafel Borràs**
- 06** El mite del deute. **Josep Valero**
- 07** L'entrevista. **Toni Pons**
- 10** El tercer sector. **Jordi López**
- 11** Transport públic a les Illes. **Biel Vicens**
- 12** Retalls a educació. **Miquel Àngel Llauger**
- 13** La veu adormida. **Manolo Riera**

editorial

En el marc de les societats globalitzades, ja fa anys que es parla de “pensament únic”, en referència a l’hegemonia que la ideologia neo-conservadora i les pràctiques econòmiques, socials i culturals que l’acompanyen. Són temps difícils per als habitants i els pobles d’Europa i d’arreu del món, perquè en el nostre cas les polítiques d’ajustament i la dictadura dels mercats amenacen amb deixar reduïdes a les cendres les conquestes socials que han fet possible la convivència i la cohesió social, quan encara quedava molt per fer. A pocs mesos d’unes eleccions autonòmiques, insulars i municipals que va guanyar la dreta a la nostra Comunitat i a dies de les generals que han tancat, amb la victòria del PP, un cercle de poder de tal envergadura que mai cap partit no n’havia disposat, en connivència per altra banda amb els poders econòmics, financers i mediàtics.

No ens resignem, perquè sabem que en aquesta lluita, no estem tots sols.

Aquesta revista neix en aquest context, a partir de la reflexió d’un grup de persones progressistes i ecologistes que no es resignen, com esperam que no us resigneu vosaltres. I no ens resignem no només perquè les nostres conviccions, fonamentades en la dignitat humana i la justa lluita per l’equitat i la sostenibilitat, siguin fortes. No ens resignem perquè sabem que en aquesta lluita no estem tots sols, que hi ha molta gent i molts col·lectius que treballen quotidianament i sembren alternatives a l’actual estat de coses, des de molts diversos àmbits: el treball i l’acció social, els moviments ecologistes, les associacions feministes, els sindicats, els col·lectius LGTB... Gent que pesar de la llosa d’aquest “pensament únic” dignifica les nostres vides duent endavant la seva utopia possible.

La importància de l’existència de mitjans de comunicació alternatius no és discutible, tot i haver estat objecte recurrent de fòrums i discussions en el món progressista, sobretot quan en els darrers temps assistim al desmantellament de mitjans públics i independents com RTV(M). Nosaltres hem decidit passar a l’acció i editar aquesta revista. Quan fa molts pocs anys canals de televisió com Inter economia varen començar a copar les freqüències de la TDT, gràcies al “repartiment” acordat pels grans partits, molts programes de zàpping feien bromes amb fragments i afirmacions de programes d’aquests canals, com si fossin acudits... Malauradament, aquest és avui el discurs hegemònic d’una dreta rànica, espanyolista i neo-conservadora, disposada a qüestionar fins i tot el Contracte Social que fonamenta l’Estat de dret i les bases de la democràcia, pretesament avalats per les urnes i les Agències de qualificació. Per això, no convé badar. Per això ens hi hem posat.

No volem tenir la raó, sinó simplement servir a la reflexió perquè les lluites amb altres per objectius compartits tinguin èxit, fer de pont a vegades, d’altaveu d’altres, i connectar alternatives i experiències de canvi. Deixar escrit que la utopia no sols és possible: volem comunicar-la.

El desànim i el pessimisme, son avui més que mai, armes del “pensament únic

No són temps per al desànim. El desànim i el pessimisme són avui més que mai les armes dels precursors del “pensament únic”. El missatge de què no hi ha res a fer és letal per a qualsevol projecte transformador, i ho és també avui per a milions de persones sense cap projecte de futur, ni vital ni polític. Aquí hi som, després de trenta-sis anys de règim franquista i trenta-sis anys més fora dictador. Disposades i disposats a seguir lluitant per més i millor democràcia, a iniciar una nova transició necessària per fer unes altres Illes i un altres món possible i més que mai, necessari.

 l'ull crític**El Penta-Partit****Fina Santiago**

Hi ha partits que representen una determinada cultura política, que disposen d'un projecte polític unificat i consistent al llarg del temps. Altres partits, per diversos motius i per la seva evolució històrica, representen una gran diversitat de projectes, un d'ells és, sense cap dubte, el PP, tot i que ells volen donar una aparença d'unitat i se'n riuen de coalicions com la de PSM-IniciativaVerds-Entesa

El PP inclou al menys cinc projectes i ideologies diferenciades: els catòlics de tradició més social, però identificats amb l'Església catòlica institucional, representats històricament per les democràcies cristianes a tot Europa; els liberals liquidadors de l'estat social, clarament diferenciats dels primers; els monàrquics conservadors hereus de les dretes tradicionals espanyoles, antirepublicans i defensors del projecte tradicional d'Espanya; l'extrema dreta, de tradició franquista i ideari radicalitzat; els pragmàtics, anti-tot: anticatalans, antiavortament, anti-drets civils per a les minories sexuals, culturals i socials, anti-protecció del medi ambient, anti-qualsevol projecte de progrés i a favor de tot negoci en el qual es puguin ficar.

El PP inclou al menys cinc projectes i ideologies diferenciades

Aquesta combinació té un ciment que la manté unida: el poder. La capacitat de fer allò que els interessa fer a cada àmbit ocupat pels seus. No importa si a un Ajuntament, diputació o comunitat ha arribat a controlar un sector o un altre. Mentre es pugui fer qualsevol cosa i mantenir les aparences a l'àmbit de l'Estat, a l'aparell mediàtic centralitzat, llavors pau i després glòria.

A les Illes Balears, hem conegut de tot, des dels pragmàtics d'en Matas fins els dretans d'en Ribas de Reyna; des dels liberals d'en Matutes, fins els catòlics de na Cirer. Entre un 25% i un 35% de l'electorat balear els és fidel, malgrat la corrupció comú entre molts dels seus, la destrossa en benefici privat del medi ambient (és a dir, la destrossa del futur de tots), malgrat la situació de precarietat de la majoria dels treballadors i treballadores contractats pels empresaris que donen suport al PP.

Es rellevant el sector a qui pertany José Ramón Bauzá?

Qui té el control al partit popular que governa a les illes? Segurament no ho saben ni ells. Al llarg dels propers anys, amb el desenvolupament de les seves polítiques, sabrem qui controla realment aquest estrany partit d'interessos i masses, aquest partit populista. En qualsevol cas, no tindrem l'estrany privilegi de ser governats per un partit alliberat del seu passat, d'un partit que hagués après del seu passat. Per la seva composició actual i per les primeres polítiques que hem patit, es pot considerar com una representació de totes les "virtuts" que adornen el seu passat, obres faraòniques que ningú necessitava, actuacions que són sinònims d'atemptats al medi ambient, polítiques de beneficència front de drets socials i un llarg etcètera.

Algú creu que Rodríguez ha perdut força en aquest PP? Com es pot valorar la feina i l'estil dubtosament democràtic d'alguns consellers (no contestar a preguntes parlamentàries, ridiculitzar la feina de l'oposició, no negociar amb els sindicats...) Ha perdut importància el sector espanyolista més dretà? En aquest context, és rellevant a quin sector pertany José Ramón Bauzá? ■■■

Tots podem tenir hipòtesis per contestar a aquesta pregunta, però de moment l'efecte que es veu amb les seves polítiques, és que es tracta d'una aliança entre els pragmàtics hereus d'en Mates i els liberals més desacomplexats. Sigui com sigui, el temps ho confirmarà, d'aquest PP no sortiran polítiques a favor del medi ambient, una economia sostenible, un mercat de treball més just o polítiques socials avançades. Ben al contrari, la seva feina es centrarà en intentar desmantellar la feina feta pels dos governs de progrés, ajudats amb eficàcia pel govern de l'Estat.

Què podem fer? Resistir, informar de les seves intencions i de les seves actuacions reals, organitzar la capacitat política de tots i totes aquells que defensam un projecte més just i solidari, basat en serveis públics de qualitat, polítiques socials justes, economia sostenible, defensa del medi ambient, drets civils avançats i radicalitat democràtica (increment de la democràcia participativa i neteja i eficàcia de la democràcia representativa). **F**

el poble té la veu

Importants mobilitzacions, i després de les eleccions, què?

Maties Bennàssar

L'anunci de les retallades del Govern Bauzá, va provocar importants mobilitzacions al conjunt de les Illes. A Mallorca cal destacar les de les entitats que treballen amb els discapacitats físics i psíquics; les del tercer sector; la del professorat d'educació; la del moviment 15-M i la darrera del Consell de la Societat Civil de Mallorca.

Manifestacions distintes, però amb un rerefons idèntic. La crisi del sistema bancari i de l'especulació financera no pot ser pagada amb les retallades socials i culturals. Desenes de milers de persones s'han mobilitzat per fer sentir la seva opinió. Ha estat una important demostració de múscul democràtic de la societat civil més organitzada i més compromesa. Malgrat tot, els resultats electorals a les eleccions estatals han ratificat la majoria absoluta del PP.

La majoria sociològica que va a votar, i per tant decideix, ha donat una majoria relativa en vots i absoluta en escons al PP. Un pot quedar bocabadat quan veu algunes declaracions de persones senzilles que expliquen perquè han votat al PP. És com si amb el seu vot, compressin un bitllet de loteria, esperant que els toqui la "grossa". Han comprat un somni per intentar resoldre les seves necessitats. Tenen un present tan fosc, sospiten que la seva realitat és tan desencisadora, que confien més en el "miracle" extern que els tregui de la polleguera, que en analitzar el per què de les causes de la seva situació i de les possibles vies de sortida. Darrera la falsa esperança en la recerca del "miracle", el que hi ha és una actitud de fatalisme i de resignació, front a una realitat adversa que no es comprèn, i que se confia que s'arreglarà pels nous governants. ■■■

prebes de cirereta

Per què mentre els països llatinoamericans decideixen unir-se encara més, els països europeus semblen voler carregar-se la Unió Europea?

Per què la Consellera responsable del tema no viu durant una setmana amb el pressupost que ha assignat per a un pis d'acollida?

Per què ens volen fer creure que pensar i analitzar no és, també, fruir?

Per què els països que tenen un sector públic més potent, amb més despesa pública, els països nòrdics europeus, són els manco afectats per la crisi econòmica europea?

Per a què serveixen les Conselleries, i la majoria de batles i batlesses, si tot ho decideix el President Bauzá?

En aquest context és on cal analitzar l'orientació que podran prendre les diferents plataformes que han impulsat les mobilitzacions. En particular me semblen que les que tindran més protagonisme seran las del 15-M i la del recentment creat Consell de la Societat Civil de Mallorca. Cadascuna té les seves fortes i les seves febleses. Una té la frescor de l'espontaneïtat, i del reclam de la democràcia directa, posant en qüestió el statu quo bi-partidista. L'altra compta amb les estructures organitzades de les principals entitats socials i cíviques de Mallorca.

Donar suport i reforçar el moviment associatiu, es més important que mai.

Dos importants reptes hauran d'abordar-se. El primer és no baixar la guàrdia en la resposta social davant les retallades i els atacs a les conquestes democràtiques. Donar suport i reforçar el moviment associatiu és més important que mai. El voluntariat i la militància social és una tasca de primer ordre. La democràcia sempre ha estat una conquesta i mai un regal cedit generosament pels poderosos. El segon és el d'anar arribant a aquesta gent que quan desperti de la il·lusió del somni, es seguirà topant amb la realitat de la crisi.

Cada entitat, al seu nivell, té una important tasca a fer

Mobilització i pedagogia crítica. Respostes socials organitzades, i recerca i promoció d'alternatives de vida diferents. És clar que ens caldrà suor, esforç i treball per sortir de la crisi. Però treball i esforços dirigits a construir una transició cap a un altre model productiu. Cada entitat al seu nivell té una important tasca a fer. Especialment la d'anar incorporant a tota aquella gent, que necessitant creure amb un somni, pot ser acabarà descobrint que ha sofert un desafortunat malson. **F**

què està passant?

Més turistes Menys llocs de feina Rafel Borràs

Hi havia expectatives que una "bona temporada turística" fos una bona temporada per a l'ocupació. Les dades disponibles ens indiquen que aquestes expectatives no s'han complert ni de bon tros. Vegem: El nombre de turistes arribats a Balears ha estat de 9.328.713 fins el mes d'agost (+9,4% que l'any passat i +8,3% que l'any 2009). En nombre d'aturats en el segon i tercer trimestre ha estat, respectivament, de 115.500 i 109.600, amb taxes de 19.48 i 17.81 en cada un del trimestres.

Les expectatives d'ocupació no s'han complert ni d'un bon tros

Mentre que la taxa del segon trimestre d'enguany es redueix en 0,46 punts en relació a l'any anterior, la del tercer trimestre creix 0,69 punts. L'evolució de les altes de la Seguretat Social en el subsector de hostalatge en el mes de juliol² és la següent: 54.475 l'any 2009, 55.546 l'any passat i 58.207 aquest any 2011; és a dir, l'any passat cresqué un 2% en relació a l'any anterior i enguany ha crescut un 4,8% en relació a l'any 2010; increments que, en qualsevol cas, es situen molt per davall de l'evolució total del nombre de turistes i també si ho comparem amb el volum de turistes allotjats a hotels o similars.

Per tant no hi ha hagut una relació positiva entre nombre de turistes i nombre de persones fent feina. Tampoc hi ha relació positiva en els aspectes que podríem qualificar de qualitatius.

1. Total turistes (espanyol i estrangers). L'estadística d'arribada d'espanyols té un considerable retard.

2. Juliol és el mes amb més activitat laboral. És el punt àlgid de la corba estacional.

Vegem, a tall de exemple, els resultats de la despesa dels turistes internacionals: A les Illes Balears l'acumulat de gener a setembre és de 8.510 milions d'euros (només ens supera Catalunya), però el que resulta més rellevant és que la variació en la despesa per turista baixa en un 2,3% i la diària en un 2,0%. La primera davallada probablement és conseqüència d'un repunt del turisme residencial (els turistes allotjats a llocs que no són ni hotels ni similars ha crescut, fins el mes d'agost, més d'un 15% en relació a l'any anterior) i d'una estada mitjana per davall dels quatre dies, la segona està associada a l'augment del "tot inclòs". En qualsevol cas m'interessa posar l'èmfasi que, mentrestant s'acumulava una massa monetària de més de vuit mil cinc-cents milions d'euros només en despesa turística dels no espanyols, teníem una la taxa de risc de pobresa del 20,5%³, un 8% de les llars amb tots el seus membres en atur o un 15,2% de les persones amb retards en els pagaments amb l'habitatge principal⁴. Per tant, no sembla que l'activitat turística estacional sigui garantia de cohesió social.

Però, eren fundades les expectatives? Prenent en consideració els dèficits estructurals del nostre model turístic i les estratègies implementades de debò per fer-hi front, sembla que hi havia poc fonament en aquelles previsions. Per fer front a les dificultats competitives d'un producte súper estandarditzat i que ha convertit el preu amb l'únic element diferenciador amb el seus immediats competidors, fa anys que l'empresariat turístic en general, i l'hoteler en particular, fa anys, ha engegat una estratègia de minimització de costos laborals. Aquesta dinàmica fa que la relació entre creixement i ocupació es transformi i que ens apropi a un escenari de creixement sense ocupació que, cal recordar-ho, és aquella teoria anglosaxona dels "Jobless Growth".

3. Font: Enquesta de condicions de vida any 2011 amb dades corresponents a 2010.

4. En aquest tema Balear té la primera posició en el rànquing de CCAA. El percentatge del conjunt del Regne d'Espanya és del 5,1%.

En el cas que ens ocupa, la clàssica productivitat basada en l'eficiència de producció i de prestació de serveis que desenvolupa cada treballador ja no és un valor competitiu en exclusiva. Ara el que es valora és un difós concepte de "satisfacció del client" i per mesurar-la el factor preu és molt i molt important.

No sembla que l'activitat turística estacional, sigui garantia de cohesió social

Un altre tret deficitari del model turístic balear és, com tothom sap, l'estacionalitat. Lluny de reduir-se i de caminar cap a un avançament del començament i de la prolongació del tancament de la temporada assistim a un repunt important de concentració de turistes en els mesos centrals de l'estiu. Sense anar més lluny, basta recordar que en els mesos de juny, juliol i agost d'enguany han concentrat un estoc de turistes que supera els 5,3 millors, el més elevat dels últims 15 anys! Aquesta realitat es gestiona amb més i més flexibilitat laboral bàsicament evitant l'acumulació de mà d'obra en els moments de baixa producció que, com és obvi, en un escenari d'agreuament de l'estacionalitat es prolonguen. Les darreres reformes laborals i l'externalització empresarial han propiciat que l'empresari no organitzi les seves necessitats de mà d'obra per períodes més o manco llargs. Ans al contrari, avui les previsions de personal són per fer front a la necessitat productiva del moment o, dit amb altres paraules, s'han implantat els sistemes d'organització dels recursos humans que abasteixen de mà d'obra just a temps, que no és altra cosa que la fórmula importada dels EUA que allà anomenen "Just in time".

Tal vegada les pròximes previsions més val no fer-les en funció del nombre de turistes que arribin a les Balears i sigui l'hora de pensar en altres indicadors per pensar en la reducció del nombre de persones en atur. **F**

què està passant?

El mite del deute

Josep Valero

“ El Govern Bauçà ens fa mirar el dit, per tal que no ens fixem en la lluna ”

Els esvalots dels gurus econòmics dels nostres governants actuals, ens duen l'ai al cor cada dia... Estam endeutats...!! No podem fer res!!...Quina gestió tan dolenta del Pacte de Progrés!!...

Ara, quan s'han posat a fer els deures pel pressupost del 2012, ens retrauen que s'han vist obligats a pagar 567.169.032€ en concepte d'amortització de préstecs a llarg termini i 212.406.396€ en interessos de deute públic i altres préstecs. Això suposa el 15'43% i el 5'77 % del conjunt de les despeses presentades, és a dir, el 21'2% del total de despesa prevista. En efecte incrementen substancialment l'esforç financer anterior, i el seu lament i “sacrifici” es veu amplificat convenientment per la seva estratègia propagandística.

La meitat del nou endeutament d'ingressos, anirà tan sols a pagar despesa corrent?

Bé, intentem analitzar millor el tema. Perquè a l'apartat d'ingressos no se fa esment dels 922.169.026€ que se preveuen rebre en préstecs? Això suposa el 25'1% del total dels ingressos previstos. Si en despeses d'inversió reals es destinen tan sols 124.239.558 € i 297.705.648€ són transferències de capital a empreses públiques i ens locals, vol dir que la meitat del nou endeutament previst anirà a pagar tan sols despesa corrent?

Fa gràcia comprovar com els “teòrics” de la “bona gestió econòmica” obliden aprofitar el deute públic per influir en l'estímul extern de l'economia, i l'utilitzen majoritàriament per fer quadrar els comptes de la despesa corrent.

Per no esmentar que no diuen ni saben, qui els deixarà els 922 milions d'euros previstos de deute públic, en l'actual conjuntura econòmica.

Per altra banda el pressupost de la CAIB de 3.674.902.322€ suposa el 13% del darrer PIB calculat de les Illes Balears de 2010. En el primer trimestre de 2011, el volum global de crèdits concedits a les Illes Balears, pujava a 46.036.360.000€. El conjunt de deute de les Administracions Públiques a Balears era de 3.242.481.000€, es a dir el 7'11% del total de préstecs . En aquesta dada s'inclouen totes les Administracions Públiques, fins i tot les locals. Per tant, l'endeutament relatiu de la CAIB, pel pes que suposa la seva contribució al PIB de les Illes, és bastant inferior, al percentatge de l'endeutament privat respecte a la seva aportació al conjunt del PIB il·lenc. És difícil concloure que el deute públic de les AAPP. de les Illes és una de les principals causes de la crisi econòmica i el principal llast que impedeix la seva recuperació.

Els bancs amb 21.490.586.000€ de préstecs, tenen a les Administracions Públiques deutores amb 2.225.931.000€, el 10'3% del seu muntant global. Les Caixes d'Estalvi amb 24.005.334.000€ de préstecs, tenen a les AAPP. deutores amb 1.015.544.000€, el 4'2% del seu muntant global. I les cooperatives de crèdit amb 540.446.000€, tenen a les AAPP deutores amb 1.006.000€ el 0'18% del seu muntant global.

L'endeutament de la CAIB, es molt inferior proporcionalment, a l'endeutament del sector privat”

Són dades curioses, que mostren com les Caixes d'Estalvis amb un volum major de préstecs, s'impliquen proporcionalment menys en les finances públiques locals i autonòmiques, cosa que ens hauria de fer pensar on està la seva política de proximitat i compromisos amb les administracions públiques i amb la comunitat local.

A la vegada, ens demostra que els principals beneficiaris del gran esforç que suposa la forta amortització de préstecs de la CAIB pel 2012, seran els bancs privats, en un moment on les obligacions imposades per la UE d'incrementar les seves reserves de liquiditat, els obliguen a retreure més recursos financers dels mercats, i no tant a aportar-los.

El dogmatisme doctrinari dels neoliberals, ens vol fer veure que el deute públic es el principal obstacle que impedeix el creixement privat de l'economia. En el cas de les Illes és una total fal·làcia. Diu la dita " Mentre el savi assenyala a la lluna, els necis tan sols miren el dit". Com els nostres governants la coneixen, ens mostren totes les entremaliadures que es poden fer amb el dit del deute públic, perquè com a necis ens quedem embadalits, i mentre , no mirem la lluna del gran col·lapse econòmic, social i ambiental, del nostre actual model productiu.

L'experiència d'en Toni ens sembla un bon punt de referència en els temps que corren.

Després de vint-i-cinc anys en primera línia te'n tornes a Còrdova, es tracta d'una retirada a "los cuarteles de invierno"?

Això mai; de cap manera. Efectivament es tracta d'una retirada de tot el que he estat fent durant aquests darrers vint-i-cinc anys: Deixalles, REAS, Estalvi Ètic... Un dia vaig pensar que vivia molt les coses que havia fet i seguia centrat en elles. Em deien "el voluntari d'or". Me'n vaig témer que això assecava la meva creativitat. Encara em sent jove i amb capacitat de seguir essent creatiu.

Se'm presentaven dues possibilitats: Una, embarcar-me en algun projecte llatinoamericà. Tinc bons amics a l'Equador i a l' Uruguai i m'havien proposat anar a treballar amb ells. Em resultava atractiu, però ho vaig trobar massa arriscat. ■■■

l'entrevista per Biel Pérez

Toni Pons Cañellas. Lloseta 1944

Fa dos anys i mig que en Toni Pons es va jubilar, tancant vint-i-dos anys d'activitat frenètica al front de la Fundació Deixalles. I, des d'aquesta, difonent pertot arreu , els valors que donen sentit a la seva vida: economia social i solidària, reciclatge, participació, transformació de la societat.

Es va jubilar, però no s'ha aturat. Segueix, amb la seva motxilla, el seu somrís per damunt les ulleres i difonent la seva utopia a tothom qui vulgui escoltar-la.

Va venir de Còrdova quan acabava de néixer Deixalles. Ha marcat una empremta única a aquesta institució, i ha hagut de viure amb dolor com alguns dels qui al començament es mostraven confiats i col·laboradors, al final volien fer-se-la seva o eliminar-la.

El cost que suposava allunyar-me de la meva família, la meva filla, el meu nét i la meva germana, va ésser determinant. L'altra possibilitat, la que finalment he triat, era participar en un projecte d'autogestió de la vellesa a Còrdova.

Es tracta de construir vivendes individuals; per a una o dues persones. Quaranta-dues vivendes dotades d'espais individuals i d'espais comunitaris. Un altre aspecte important del projecte és que estigui integrat i actiu dins la societat local. El projecte es troba en el començament; ja s'hi han apuntat vint-i-set persones, estam cercant el local, una comissió ho està gestionant, i ja tenim un terreny ullat. Fem feina amb una perspectiva de quatre o cinc anys.

No et fa por?

Mira, descobrir que encara tenc ganes de fer coses m'ha alliberat. Em sent ple de capacitat creativa i me'n vaig a treballar amb gent que té una gran qualitat humana. Alguns són vells coneeguts meus. Pens que, avui més que mai, és necessari centrar-nos en realitzacions de valor humà. Estimular la capacitat de la gent per gestionar les seves pròpies necessitats i recursos. Estimular tota la capacitat de gestionar que posseeix la societat civil. Gestionar el tema de la vellesa constitueix un desafiament important en aquest moment, enfront del sistema que ens volen imposar.

Com et queda el cos quan veus algun dels que més s'han distingit en l'intent de fer miques Deixalles convertit en gran activista del Foro Social?

La gent que duim molts d'anys en aquestes tasques hem vist moltes coses rares. En quan als factors humans s'ha d'ésser pessimista; en quant a la transformació social hem d'ésser optimistes. Dins qualsevol projecte hi apareixen aquests personatges; no tenen més importància, encara que poden fer molt de mal. També hi ha que dir que no tota la PIMEM hi estava d'acord en aquesta actuació. A vegades hi perdem massa temps; les coses cauen pel seu propi pes. En termes de visió global, ha estat molt més preocupant l'actuació dels nostres polítics. Les jugades de l'estructura són molt més determinants.

Vos enganyaren la PIMEM i el Bisbat?

D'alguna manera, sí. Han actuat des d'un punt de vista estructural: som els amos i podem fer i desfer. No varen tenir en compte el gran patrimoni que hi aportaven (i hi havien aportat els treballadors de Deixalles durant tants d'anys). No ho consideraren gens ni mica. El bisbe Teodor tenia més consciència social. Volia donar una resposta al col·lectiu propi de Deixalles i intuïa que s'havien de cercar camins nous. De cop i volta Deixalles es troba que els dos amos han perdut la perspectiva de l'economia social. Es converteixen en dues estructures burocràtiques que ja no arriben a les bases; que no en tenen ni idea de les realitzacions concretes. Basta contemplar aquestes dues institucions en altres aspectes, que no afecten a Deixalles, sinó a la seva pròpia vida interna.

És necessari estimular la capacitat per gestionar les pròpies necessitats i recursos.

S'ha complit el mite d'Edip amb Deixalles? La fundació s'ha menjat el fundador?

No. Deixalles té una característica que l'ha salvat de moltes situacions de perill i que també ha impedit que aquest mite s'acomplís: la gestió econòmica. Aquesta determina les situacions concretes i des d'aquí els mites es relativitzen molt. Si Deixalles sols es manegés amb recursos externs, que no li són propis, correria més perill. A Deixalles vàrem desenvolupar una línia d'actuació de donar responsabilitats a les delegacions (no sempre amb èxit, per descomptat). Això ha permès un equilibri inestable entre un aspecte centralistes i uns altres descentralitzadors que potser han relativitzat i compensat els dos excessos.

Deixalles va viure una gran contradicció amb el seu creixement (va arribar a tenir més de tres-cents treballadors). A nivell humà es va perdre l'esperit. Si tornés començar faria unitats econòmiques petites; de no més de 25 o 30 persones. ■■■

El tema de les Plantes de Tractament de Residus de Son Reus (Deixalles va assumir treballar a les Plantes d'Envasos, de Residus Sòlids i d'Electrodomèstics) ens va posar entre l'espasa i la paret; no sé si ara triaria aquest camí. Ara optaria per la creació de petites unitats econòmiques; això volien esser les delegacions... Primer vàrem fer allò gros i llavors no ens va resultar possible tornar al petit.

S'han produït canvis en les estratègies polítiques i en la situació del mercat. Això afecta molt les estratègies d'inserció de la Fundació; les possibles iniciatives econòmiques per la inserció. La gran errada que han fet les dretes i les esquerres ha estat no legalitzar les empreses d'inserció. Això hagués fet possible dignificar la persona donant-li la categoria de treballadora i no de beneficiària.

REAS, ja ha complit la seva missió?

La Xarxa (Red) d'Economia Alternativa i Solidària ha complert una etapa i s'obri un nou cicle. A les Balears, a diferència d'altres llocs, REAS ha agrupat molta gent vinculada al treball social; en canvi hi ha poques empreses vinculades a altres àmbits. Davant la crisi de les subvencions ha quedat afectada. S'haurà de re-inventar de bell nou. Passar dels serveis que ha fet fins ara, subvencionada, a una REAS militant, sense suport de l'Administració. Les REAS d'altres llocs no tenen tants de serveis com la nostra, però tenen molts més centres.

Ha afectat REAS la puixança i organització del Tercer Sector?

Entre els objectius de REAS hi entra el treball en xarxa; per tant, també el Tercer Sector. REAS accentua els valors de la Carta de l'Economia Solidària (igualtat, ocupació, medi ambient, cooperació, sense ànim de lucre i compromís amb l'entorn). L'economia o té valors o els hi hem de donar. És propi de REAS oferir instruments per a la societat civil: banca ètica, mercat social interior, vinculació amb xarxes nacionals i internacionals... Són característiques de REAS que poden enriquir la resta. Volem esser un element transformador d'aquesta societat.

Molts d'aquests valors semblaven consolidats en anys passats i ara es tambalegen o sembla que desapareixen; què no hem sabut fer?

Vivim una situació de transició, de desorientació. La pròpia inèrcia social ens ha dut canvis profunds de totes les estructures que fins ara ens semblaven immutables: sindicats, partits, associacions, etc. Necessitam trobar noves alternatives que animin el teixit social. Seran distintes; sense voler dir que avui encara no serveixin les que tenim. La vida social és molt més rica del que pensem. La família encara té una riquesa de suport... si no, com aguantaríem cinc milions d'aturats?

És ver que hi ha molt d'individualisme, però també ho és que entre la gent jove hi ha valors de capacitat d'anàlisi; encara que sigui amb mancances. Basta recordar la nostra ignorància quan nosaltres teníem la seva edat. Hi ha capacitat de gestió, de cercar i construir alternatives: banca ètica, economia social i solidària... Espanya també du un retard en aquest sentit respecte de la resta d'Europa i Amèrica. Hem confiat massa en el "papà Estat".

Potser mai hi havia hagut tanta consciència de què aquest sistema no serveix. Una altra cosa és que hi hagi una alternativa. Un canvi mai comença pel cap, sinó pels peus: indignats, economia solidària... Ni tan sols el PP nega que haguem de treballar economies locals: camp, cooperatives de consum, etc.

Tots aquests elements constitueixen fonts d'esperança. Fa poc en una trobada de REAS nacional es parlava de manca d'alternatives: les alternatives no es pensen, sinó que neixen i llavors s'estructuren. Estam avesats a voler tenir-ho tot ara tot d'una. Pensem que tot ha de succeir durant la nostra vida... ¿quin temps han tardat en consolidar-se les grans transformacions?

Toni, que no afluixi la teva creativitat i t'acompanyi la sort. El nostre afecte, per descomptat. F

 **construint
alternatives****Tercer sector social a les Illes.
Una contribució a la cohesió social.****Jordi López**

A les Illes Balears, el Tercer Sector Social es va constituir com a xarxa de xarxes i federacions d'acció social el març de 2010; tot i que les entitats membres ja venien treballant en xarxa des de 2008. Actualment està format per Coordinadora- Federació Balear de Persones amb Discapacitat, Xarxa per la Inclusió Social EAPN-Illes Balears, Federació Balears d'Organitzacions en Favor de les Persones amb Discapacitat Intel·lectual (FEAPS Balears), Federació d'Entitats i de Serveis de Salut Mental de Mallorca, Fòrum per la Qualitat (foQua), Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària (REAS Balears), Fòrum d'ONG de Menorca com a entitat adherida i Federació de Persones amb Discapacitat Física (PREDIF), com a entitat en procés d'incorporació.

El Tercer Sector Social aglutina 86 organitzacions, atén a unes 60.000 persones i dona feina a més de 3.000 persones

La seva missió és aglutinar, amb el consens més ample possible, les xarxes del tercer sector social de les Illes Balears per tal de millorar el benestar de les persones amb necessitats socials no cobertes, aconseguint el reconeixement dels sectors econòmics, de les administracions públiques i de la societat balear.

El Tercer Sector Social aglutina a entitats d'iniciativa privada, sense afany de lucre i que tenen com a objectiu la promoció de col·lectius de persones amb risc d'exclusió social o amb necessitats específiques. Així poden ser associacions, federacions, cooperatives d'iniciativa social, centres especials de treball, congregacions religioses, empreses d'inserció i fundacions.

A les Illes Balears, hem conegut de tot, des dels Els programes i les actuacions d'aquestes entitats van dirigides a persones que estan en situació de vulnerabilitat dels següents col·lectius: persones majors, persones amb discapacitat, infància i família, joves, dones, immigrants, refugiats i asilats, persones amb malalties mentals, malalts crònics, persones amb conductes addictives, reclusos i ex-reclusos, persones amb dificultats d'inserció sociolaboral, persones sense sostre i d'altres; així com la població en general, per tal de sensibilitzar i potenciar valors solidaris i crear espais d'inclusió social.

Els programes d'aquestes entitats van dirigides a incrementar la inclusió i cohesió social

A dia d'avui, els retards en els pagaments de part de les administracions públiques i la manca de garantia de finançament dels serveis que es desenvolupen a causa de les retallades posen en risc la tasca del Tercer Sector Social, que es troba en un moment de dificultat extrema, amb diverses entitats amb processos de reducció de plantilla o fins i tot en risc de desaparició.

Aquesta situació suposa una amenaça per als serveis i prestacions bàsiques que les organitzacions no lucratives d'acció social de les Illes Balears presten als col·lectius en situació de més vulnerabilitat. Així, s'estima que les 86 organitzacions no lucratives de l'àmbit de l'exclusió social i la discapacitat agrupades en el Tercer Sector Social Illes Balears a través de vuit xarxes i/o federacions proporcionen atenció bàsica a prop de 60.000 persones, a més de donar feina a un col·lectiu d'un es 3.000 persones treballadores. ■■■

Si en època de bonança econòmica les persones amb discapacitat o en risc d'exclusió social es troben en situació de vulnerabilitat, abandonar-los directament ara podria tenir conseqüències molt negatives en una societat que necessita més que mai de la cohesió i de la pau social.

Per tot això, el Tercer Sector Social reclama:

- Que les administracions públiques iniciïn de forma immediata el pagament del 50% del deute acumulat amb les entitats socials i que es comprometin a un calendari de pagaments del 50% restant.

- Que les necessàries polítiques d'austeritat de les administracions públiques no suposin una disminució dels pressupostos destinats a donar atenció als col·lectius vulnerables.

- Que administracions públiques i entitats socials treballin de forma conjunta per tal de donar estabilitat a l'atenció als col·lectius vulnerables i aclarir les incerteses que amenacen el futur del sector.

Finalment, en temps de dificultats, és més necessari que mai posar en valor la contribució del Tercer Sector Social a la construcció de cohesió social, una contribució en la qual el sector ha demostrat històricament la seva eficàcia i eficiència, contribuint amb les seves polítiques d'inclusió social a la generació d'estalvis per a les administracions en forma de reducció de polítiques passives, provocant un important retorn de recursos cap a les arques públiques a través de la massa salarial i activant recursos socials, com ara la tasca del voluntariat o tota l'experiència i el saber fet acumulat. **F**

altres veus

Passes enrere (inadmissibles) en transport públic.

Gabriel Vicens

No han passat ni vuit mesos d'un nou govern a les Illes Balears i ja és ben evident que l'actual legislatura no es destacarà per la potenciació del transport públic ni per aconseguir avenços en la sostenibilitat de la mobilitat. Ben al contrari, em tem que aquest serà un govern que es destacarà per la seva immobilitat en matèria de transport públic (un greu error) o bé, pitjor encara, es destacarà per una clara regressió en termes de mobilitat (un gravíssim error).

Biel Vicens va ser Conseller de Medi Ambient i Mobilitat del Govern de les Illes Balears (2007-2011)

L'important tasca iniciada els darrers quatre anys de Govern de Pacte que començava a capgirar una herència en matèria de transport terrestre cada cop més insostenible, basada en fomentar únicament la mobilitat en cotxe privat, perilla de quedar totalment desfeta i buida de contingut. La intermodalitat, la implantació de la targeta única, la política tarifària que estimula l'ús habitual del transport públic, la recent xarxa d'autobusos de transport interurbà per carretera, les inversions en la xarxa ferroviària existent (electrificació, noves unitats tractores elèctriques, nous tallers a Son Rul·lan, desdoblament de vies, automatització) i les inversions per ampliar i diversificar el transport ferroviari (futur tramvia, el tram-tren de Llevant i els estudis d'extensió del tren a cala Rajada i tren de Migjorn), tot plegat, pot quedar en un no res.

Com a mínim, això és el que podem deduir fàcilment (i voldria anar equivocant) de les declaracions i les primeres decisions preses per l'actual govern Bauzá: reconeguda renúncia a ampliar la targeta única interurbana al transport de Palma, renúncia explícita a un transport tramviari que sí s'ha implantat amb èxit a més de 15 ciutats espanyoles, paralització de totes les obres i projectes ferroviaris (ampliació de línies, passos a nivell, més inversió en seguretat, noves electrificacions), encara que existeixi un conveni amb Madrid que compromet tota la inversió, deixadesa en neteja i conservació d'estacions i trens fins a extrems insospitables, reducció del nombre de cotxes en els combois de tren, eliminació de serveis de bicicleta pública, etc. A tot això cal afegir el missatge, convenientment llançat, que s'està treballant per dur a terme una significativa retallada de línies i freqüències i una apujada considerable de tarifes de transport. Actuacions que, lamentablement, ja hem començat a veure a Palma.

El nostre estimat territori insular, encara més fràgil i vulnerable que no altres indrets peninsulars, ja patia les greus conseqüències ambientals i socials d'una mobilitat insostenible, cara, contaminant, ineficient, depredadora del territori i amb grans dosis d'injustícia social. En ple segle XXI no podem assumir una greu regressió en temes de transport i mobilitat. Ben al contrari. Necessitem invertir en transport eficient, més net i saludable, diversificat, necessitam garantir a la ciutadania (i més encara en època de crisi) uns serveis públics eficients i assequibles, mitjans de transport respectuosos amb el medi ambient, proporcionats i adaptats a les particulars condicions insulars de les nostres illes.

Una societat moderna es caracteritza per aconseguir models de mobilitat eficients, avançats, socialment rendibles i respectuosos amb el territori i el paisatge, principals actius de la nostra economia turística. Per tot això, no podem fer passes enrere. Esperem que l'actual govern, lluny del camí iniciat fins ara, així ho acabi per entendre. La nostra societat no es mereix retornar a la política de l'asfalt, de la contaminació i de la insostenibilitat, seria un gravíssim error polític i una irresponsabilitat imperdonable. **F**

cultura

Educació: retalls a consciència

Miquel Àngel Llauger

La icona d'aquest temps és, dissortadament, la de les tisores. L'acció dels governs de tots els àmbits i de tots els signes polítics és perfectament descriptible recurrent a la conjugació del verb retallar: jo retall, tu retalles, ell retalla... Els nostres pressuposts autonòmics no en podien ser una excepció, i els rostres de Bauzá, Aguiló o Bosch han mostrat, a l'hora de presentar-los, el prescriptiu rictus de mortificació: sí, la sanitat, l'educació i els serveis socials han patit, però ha estat un sacrifici dolorós i inevitable a l'imperatiu de l'austeritat i del sanejament de les arques públiques.

El govern pensa destinar 119 milions d'euros menys que l'any 2010 en Educació, pressupost similar al del 2007

Acostem, però, la lupa als pressuposts d'Educació, per mirar de veure alguna cosa més enllà del fet, sembla que inexorable, del retall. La primera dada que ens crida l'atenció és la magnitud de l'acció de les tisores. El passat 11 de novembre, Fina Santiago i Toni Alorda, diputats de la coalició PSM-IniciativaVerds-Entesa, desvetllaven la xifra real del descens, que no coincideix amb la que el govern anunciava. La comparació programa a programa revela que el govern preveu destinar a Educació 119 milions d'euros menys del que es va gastar efectivament l'any 2010. Una reducció del 14%, que ens fa retrocedir als nivells de despesa de 2007 (sense considerar la inflació). Una reducció, per tant, molt i molt per sobre de la diferència pressupostària global i que ho diu tot del graó de l'escala de prioritats en què Bauzá i els seus situen l'educació. En paraules dels nostres diputats, uns pressuposts demolidors que condemnen les Balears a la cua en qualitat educativa. ■■■

Si continuam resseguint el camí que dibuixen les tissors de Bosch i de Bauzá, comprovarem que segueixen un traçat ben marcat per la ideologia. Resulta especialment clar en la qüestió de la desigualtat de tracte, pel que fa a les reduccions, que reben l'educació pública i la concertada: mentre la primera pateix un dràstic retall de 56 milions d'euros (pressuposts del 2012 respecte a la liquidació del 2010), la segona fins i tot puja una mica. La premsa recollia (Diario de Mallorca, 17 de novembre) que els pressuposts no garanteixen els sous dels docents de la pública però sí els de la concertada. També és significativa la tria dels docents que el Consell de Govern (4 de novembre) decidia que no era necessari substituir, que no són altres que els dedicats de manera més directa a l'atenció a la diversitat. Certament, l'educació com a creadora d'igualtat d'oportunitats mai no ha estat el lema educatiu de la dreta.

Les tissors de Bauzá i de Bosch segueixen un traçat marcadament ideològic

¿En voleu més, d'evidència del biaix ideològic que se segueix a l'hora de decidir per on retallar? Doncs penseu per un moment en la realitat de centres educatius públics en què la calefacció haurà de funcionar a mig gas, en què les baixes de tres setmanes no seran cobertes i en què el servei de neteja es reduirà a menys de la meitat. I si us sentiu temptats de pensar que és un panorama llastimós però inevitable tenint en compte la conjuntura econòmica, pensau també que el conseller ha anunciat que el curs vinent els col·legis del Parc Bit que practiquen l'educació separada per sexes seran concertats (El Mundo-El Día de Baleares, 20 d'octubre). O pensau que la Conselleria segueix treballant en el seu programa estrella, el de l'anomenada lliure elecció de llengua, que, al marge de la consideració que ens mereixi (que segur que donarà per un altre article), difícilment podem pensar que es pugui posar en marxa sense cap cost addicional. Ja veieu com tallen aquestes tissors: deixam els instituts sense neteja i sense substituïts, subvencionam l'integrisme religiós i treballam contra el català com a llengua de l'ensenyament. **F**

cultura

La veu adormida Manolo Riera

(La memòria present, l'emoció viva, la consciència clara).

L'obra cinematogràfica d'en Benito Zambrano és més aviat escassa (com succeeix, per exemple amb Victor Erice, Basilio Martín Patiño...) només tres llarg metratges en dotze anys. No he vist Habana Blues, (2005). Solas (1999) es centrava en un univers femení, igual que ara La voz dormida; tant una com l'altra es recolzen en magnífiques interpretacions de les actrius, part del mèrit de les quals cal atribuir, crec, a la capacitat del propi Zambrano com a director d'actors/actrius.

La pel·lícula parteix d'un text literari realment esplèndid. Aquells que encara no coneguen la novel·la de na Dulce Chacón (que morí de càncer sense arribar a veure el film acabat) només cal dir-vos que de cap manera la vos podeu perdre.

Davant la repressió no es pot esser neutral

S'ha escrit moltíssim sobre la relació entre cine i literatura. La idea bàsica és, al meu parer, la total independència de l'obra cinematogràfica respecte al text en el qual es basa. Sense oblidar aquesta idea, cal de tota manera dir que la pel·lícula d'en Zambrano plasma en imatges (per cert: la fotografia en un sentit ampli –també la il·luminació... és un altre dels mèrits de la pel·lícula) amb tota fidelitat l'esperit de la novel·la, de la qual es reflecteixen, amb les el·lipses pròpies del llenguatge cinematogràfic, les dues primeres parts (la tercera es resumeix en un epíleg, en veu en off de la nina, ja gran, nascuda a la presó). Fins i tot una part dels diàlegs són els de la novel·la. ■■■

Certes crítiques (a “El Mundo”, “La Razón” i d’altres de la mateixa guarda) venen acusant La voz dormida de maniqueisme. Per més que desagradi a la “Brunete mediàtica”, no es pot ignorar, no s’ha de ignorar, que el Règim, i la societat espanyola dels anys 1940, 41 i 42 era fortament repressora.

Davant la repressió no es pot esser neutral. Els repressors sempre, pel fet de ser-ho, representen el mal. Quan als reprimits, el seu caràcter de víctimes els ennobleix. En Borges es plany de qui, havent pogut arribar a la categoria de víctima, es conformà amb la innoble condició de botxí.

Ja m’he referit a la –magnífica- interpretació per part de tots (sobretot, totes, es tracta d’un univers bàsicament femení) els actors/actrius; emperò resulta inevitable destacar la de na Maria León –na Pepa, o Pepita, com prefereix esser coneguda quan s’assabenta de què “Pepa” és el nom que rep la llista dels condemnats/des a mort que es treuen de la presó camí de l’afusellament-; aquesta debutant a l’anomenada pantalla gran ens ofereix la millor interpretació femenina vista en molts d’anys; no es tracta de les seqüències més fortament dramàtiques –que també-, sinó de la visió de la innocència, de l’amor en les seves diverses formes, de la bondat i la puresa mantingudes en les condicions més adverses i expressades amb una mirada, un gest només insinuat...

En definitiva, una pel·lícula commovedora, emocionant (a gairebé tots els espectadors a qualque moment els regalimen les llàgrimes, la qual cosa no empegueeix ningú, ans ben al contrari) una pel·lícula la realització de la qual era necessària, i el seu visionat imprescindible. **F**